

Reseberättelse Nederländerna april 2024

Annsophie Olsson och Lotta Wogensen, Malmö universitetsbibliotek.

Resplan:

Måndag 8/4: tåg Malmö – Arnhem, NL

Tisdag 9/4: Studiebesök på folkbiblioteket i Wageningen (**de bblthk**) med speciellt fokus på projektet Stadslab. Samt besök på medborgarkontoret **Thuis**.

Onsdag 10/4: Studiebesök i Tilburg: **TextielMuseum** (förmiddagen) och biblioteket **LocHal**

Torsdag 11/4: Studiebesök **Forum**, Groningen

Fredag 12/4: tåg Groningen – Malmö

De bblthk

Folkbibliotek i Wageningen. En ort med ca 40 000 invånare. Här intresserade vi oss särskilt för projektet Stadslab.

Thuis

Ett medborgarkontor i Wageningen. Ligger granne med biblioteket och verksamheterna har många samarbeten.

TextielMuseum

Ett dymaniskt "working museum" i den gamla textilfabriken i Tilburg. Med "working museum" menas att platsen visar äldre textilhistoria och dess framställning, samtidigt som det fungerar som ett textillabb. Konstnärer arbetar med pågående projekt mitt i museet och besökare kan interagera och medskapa.

LocHal

Det nya folkbiblioteket i Tilburg. Invigdes 2019 i gamla lokstallar. Biblioteket knyter an till stadens industriella historia, vilket syns såväl i byggnad som innehåll.

Forum

Byggnaden Forum innehåller bibliotek, museer, biograf, restauranger och caféer. Hela byggnaden fungerar som en öppen mötesplats för stadens medborgare. Utformat som ett varuhus med alla utbud men utan krav på konsumtion.

Medborgarkontoret Thuis i Wageningen

Reflektioner från besöken

Medborgarinvolvering & delaktighetsprocesser

De bblthk i Wageningen jobbar aktivt med medborgarinvolvering i sin programverksamhet, där de flesta initiativ kommer från stadens invånare och från lokala föreningar. Här är bibliotekets roll framför allt att facilitera och skapa en välkomnande miljö. Biblioteket ger också ut en lokal konsttidskrift (Uitwaaien) där konstnärer och skribenter, både etablerade och amatörer, ges möjlighet för såväl nätverkande som publicering.

Det främsta exemplet på medborgarinvolvering såg vi framför allt i projektet Stadslab. Detta projekt med fokus på citizen science (medborgarforskning) är ett samarbete mellan folkbiblioteket och universitetet i Wageningen. De områden som utforskas bestäms av medborgarna och undersökningar och datainsamling sker i tätt samarbete med forskare. Ett exempel var undersökning av en upplevd försämrad luftkvalitet. Forskarna försåg deltagarna med luftmätare och de analyserade resultaten presenterades för ansvariga i kommunen.

Ett annat exempel på medborgarinvolvering är planeringen av det nya biblioteket LocHal i Tilburg som stod klart 2019. Ombyggnaden av det gamla lokstallet föregicks av en flerårig process med en experimentverkstad (Future library) där olika idéer testades i samarbete med stadens invånare.

Ytterligare ett exempel på involvering av besökare såg vi i Textilmuseet i Tilburg. Samtidigt som det fungerar som ett historiskt museum, är det också ett experimentlaboratorium där besökaren i samarbete med konstnärer själv kan testa olika former för textilhantverk och design.

Textilmuseet i Tilburg

Biblioteket som mötesplats

Alla bibliotek vi besökte arbetade aktivt med biblioteket som mötesplats. Vi förstod att boklån kostar och kräver medlemskap (för personer över 18 år), men att besöka biblioteken och delta i aktiviteter är gratis för alla. I LocHal finns olika så kallade labbmiljöer – rum med dedicerad användning för alla besökare. Det fanns exempelvis ett datalabb för spelutveckling, ett ordlabb för skrivargrupper, bokklubbar osv.

I Forum är mötesplatsen och bibliotekskonceptet utvidgat med fokus på att locka även de som normalt inte besöker bibliotek. Byggnaden har en utmanande och exceptionell arkitektur, som påminner om ett köpcentrum med rulltrappor. Här samsas konsthall, bio, restauranger och barer med biblioteksverksamhet på 10 våningsplan. Bibliotekssamlingarna finns inte isolerade i ett utrymme, utan integreras på alla plan. Här finns gott om platser att slå sig ner för att läsa och/eller mötas i till synes oändliga variationer av olika sittningar, möbler, färger och former. Tanken med byggnadens utformning är att rummet inte endast erbjuder en delad ytan utan även ska ge en delad förståelse för stadens alla invånare med sina olika förutsättningar och bakgrunder.

Forum, Groningen

Bokexponering

På alla tre bibliotek finns också bokexponering utanför hyllorna där tematiska bokbord lockar till lån – så kallat Grab-n-Go. I Forum illustreras ämnesområdet på hyllan av tittskåp med diverse artefakte, allt från porslinsfigurer till kläder.

Hyllexponering, Forum

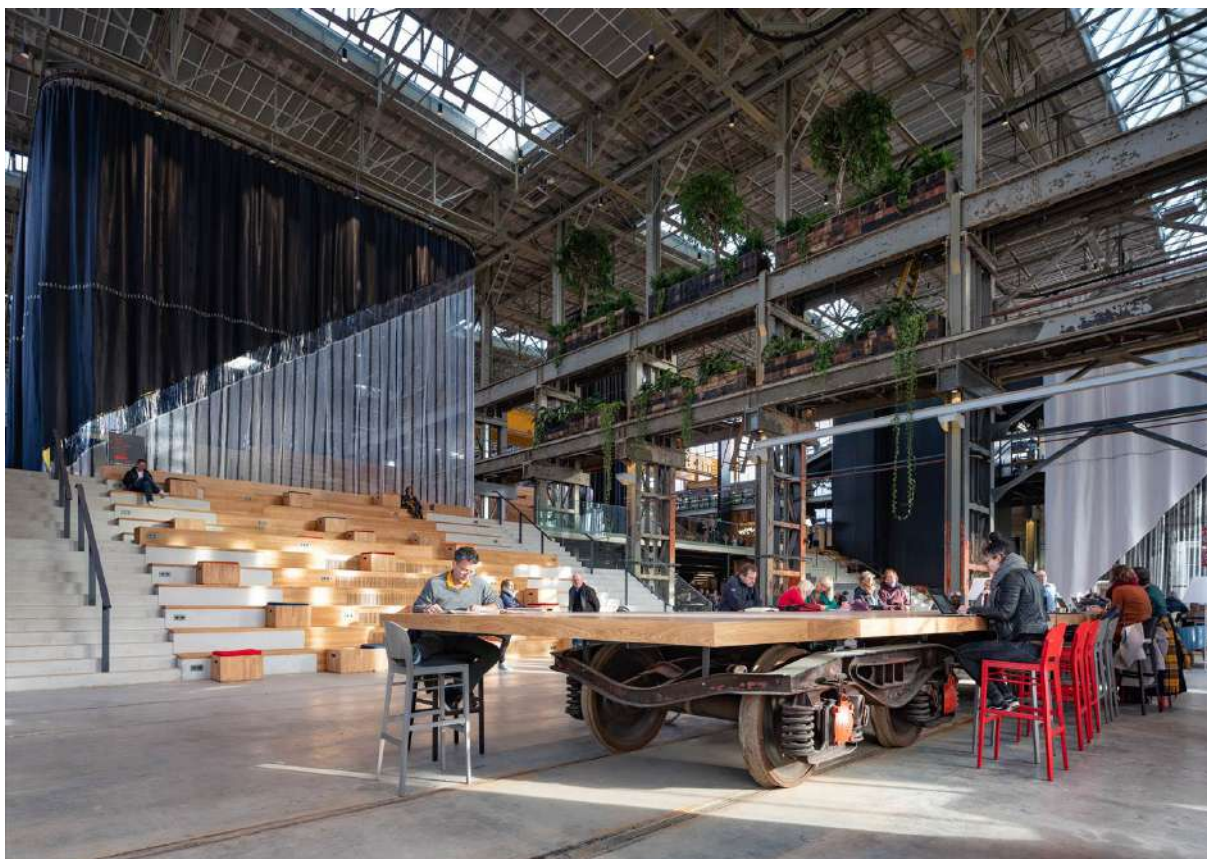

LoCHal med bokexponering, café och gardiner från Textilmuseet

Design som skapar mervärde

Det äldsta biblioteket vi besökte, de bblthk, har en centralt placerad trappa som också fungerar som åhörarplats. Enligt bibliotekschefen var de tidigt ute när de för 20 år sedan skapade denna miljö. Idag finns denna typ av trappor i många nybyggda bibliotek och även i andra offentliga miljöer. I LoCHal är en stor trappavsats placerad framför ett studiebord på gammal räls. Bordet kan transformeras till en scen för olika arrangemang. I Forum fungerar så gott som alla trappor som sitt- och mötesplatser. Den "ordinarie" trappfunktionen är ersatt av rulltrappor.

Gardinerna på LoCHal (50 meter höga) är tillverkade på Textilmuseet. Dessa finns på flera ställen och ger en möjlighet att begränsa de stora öppna ytorna – att skapa rum i rummet.

LocHal med studiebord som kan bli scen

Detta förvånade oss

Med våra erfarenheter från svenska folkbibliotek, upplevde vi det som problematiskt att både medlemskap och boklån kostar. Vi upplevde en känsla av att biblioteken fungerar som Third spaces – en plats mellan hem och arbete/skola där alla är välkomna, men inte riktigt på samma villkor. Platsen är öppen för alla, men boklån är förbehållet medlemmar.

På LocHal är man medveten om denna problematik och vill arbeta för att utsträcka gratis medlemskap och gratis boklån till en ålder av 23 år. Bibliotekets café är dessutom subventionerat för att alla ska ha råd med billig fika.

På biblioteket i Wageningen såg vi många exempel på biblioteket som mötesplats med en utvecklad medborgarinvolvering. Biblioteket har i genomsnitt två publika arrangemang i veckan och kunde haft flera eftersom många intressenter stod på kö. Tillfällena arrangeras av medborgare i staden och av föreningar och vi fick intrycket av att de var mycket välbesökta. På vår fråga hur en personalstyrka på ca 25 personer maktade med denna frekvens av event, fick vi som svar att det inte skulle vara möjligt utan volontärarbete. Vi såg att även i LocHal var man beroende av volontärer för sin programverksamhet t ex i bok- och skrivarcirklar. Här ser vi en kulturell skillnad i synen på volontärarbete i Sverige och i Nederländerna.

Insikter och inspiration

Vi berördes av den omsorg man på LocHal, som ju är ett folkbiblioteket, visar besökande universitetsstudenter och deras arbetsmiljö. LocHal har utvecklat ett koncept som de kallar Gimme a

Break. För att få studenterna att ta välbehövliga pauser i sitt arbete, har man utvecklat en app som pekar på olika fysiska och kreativa aktiviteter att utföra i biblioteksrummet. (5-15 minuter till exempel gå balansgång eller "hitta orden" i ett ordpussel) Eftersom LocHal har planer på att fritt tillgängliggöra denna app, kommer vi att vidare kunna ta del av dessa idéer. Redan nu ser vi hur vi med enkla medel kan inspirera våra studenter till liknande kreativa pauser.

Eftersom vårt bibliotek relativt nyligen börjat med bokcirklar för studenter, blev vi mycket inspirerade av vad vi såg i WoordLab (Ordlabbet) på LocHal. Dels hur man jobbat med rummets utformning för att skapa en läsvänlig miljö, dels av de aktiviteter som hölls i rummet. Vi tar med oss vikten att skapa en stämningsfull miljö och kommer framför allt att testa konceptet med Silent Book Clubs. Som ett led i vårt lässtimulerande arbete, kommer vi också att arbeta med nya former för exponering av våra samlingar.

Vi kommer även fundera vidare på hur vi kan intressera studenter och andra användargrupper att starta och hålla i arrangemang i bibliotekets lokaler. Vi planerar att hålla en strukturerad studentdialog som en form av delaktighetsprocess för att fånga in behov och önskemål.

Vi inspirerades av LocHals lokala förankring – både i plats och miljö. Det är tydligt framträdande att biblioteket finns i ett före detta lokstall där man med olika konstnärliga grepp synliggör vilken verksamhet som tidigare skett på samma plats. Denna typ av serendipitet, att upptäcka det oväntade både i form av bokexponering och skyltning i bokhyllemontrar, i bibliotekslokalen vill vi jobba vidare med. Malmö universitet är liksom LocHal beläget i ett gammalt industriområde och snart kommer Lunds konsthögskolas bibliotek öppna i samma kvarter. Det hade varit intressant om Malmö historia från arbetarstad till kunskapsstad blev synligt på biblioteken på liknande sätt.

För att dela med oss av våra erfarenheter har vi presenterat på arbetsplatsträff för kollegor den 17/4. Vi kommer dessutom hålla i en workshop på temat delaktighet och involvering för team lärandemiljö på biblioteket.